

VILNA.

VILNA, admodum populosa, ampla, & Episcopalis Lithuaniae, Ducatus illius magni, vrbs; indigenis, Vilenszki, Germanis autem vulgo, *Die Wilshe*, communicatum habet à flumine præterlabente, eiusdem adpellationis, nomen; quod in Lithuania ortum, Niemen, fluuium coniunctum, Mari Prutenico miscetur, muro cincta & portis, quæ nunquã clauduntur. Domus in vniuersum sunt lignæ, depressæ, ac humiles, nec cubilibus, nec coquinis, imò nec stabulis, licet iumenta, & bestias complures alant, distinctæ, nec optimo etiam delectu collocatæ, certis quibusdam plateis exceptis, in quibus ab exteris nationibus, quæ commerciorum gratia, hanc urbem frequentant, lapideæ & elegantes constructæ sunt ædes, quibus Germanorum, & palatij vicus condecorantur. Regium est Vilnæ palatium, alterum admodum amplum plana cœnaculorum structura celebre. Alterum, turribus in monte conspicuum, ad radices armamentarium habens, in quo machinæ bellicæ omnis generis non pauca videntur, cum tamen in vniuersa passim Lithuania, nulla vllius metalli sectura, venaue reperiatur. Templum sunt pleraque lapidea, quædam etiam lignea. diuersis namque diuersarum Religionum cultoribus, sectæ suæ exercitiū permittitur. Elegans est Bernardinorum cœnobium, secto ex lapide, venusta structura clarum. Quemadmodum & Rutenorum aula, in qua ipsi merces suas ex Moscouia allatas, distrahunt, vtputa luporum, vulpium, maximè albarum, Marturum, Zabelarum, Hermilinarum, Leopardorū, & nobilissimas id genus alias pelles. Fontes diuersis in plateis habent, ad publicos oppidanorum vsus varios, omnes tamen eodem ex capite, iuxta Germanorū portā constituto, deriuatos. Suburbia non sunt, quemadmodum in urbibus benè constitutis, varia, diuersis discreta nominibus, sed vno & perpetuo quodam suburbio septa, & circumuallata Vilna conspicitur, vbi infinitus ædicularū numerus, nullo delectu, nullo platearum ordine, sed pro agresti barbarorum voluntate, prout fors & occasio tulit, quasi confusus videtur. Alibi namque, casas hasce suas, ex pinorum aliquot trabibus, rudi structura compactas, huc deferunt, & quò libuerit, indiscriminatim collocant. Extra portam, quæ regiam respicit arcem, dimidiato à Vilna milliari, Sigismundus Rex, domum regiam illam quidem, sed totam ligneam, ab vrbis curis recessui, & recreationi construxit, cum nemusculo, & viuario, in quo omnis generis feræ, sumptu permagno aluntur; vulgo, *V Versupa*, id est, iuxta aquas, quibus vicina est, dicitur. Vilnensis porro populus, & quotquot itidem suburbanas incolunt casas, agrestis sunt, seruilisq; ingenij, artibus plane nullis, aut liberalibus disciplinis culti, nec ipsis dediti, inertes, desides, ac ignaui, libertate nulla fruuntur, sed serui sunt, & mancipiorum instar, à nobilitate habentur. Quo etiam ipsi genere vitæ (auditu mirum) delectari videntur. Dominos namque suos, tum primū amant, ipsisq; multo fidelius & promptius obsequia præstant, si verbis verberibusq; immitius tractentur ac durius. Ita, vt heros suos, à quibus non egregiè vapulant, tanquã eos, qui moribus ipsos bonis non imbuant, aut, qui minus propenso erga ipsos sint animo, deferant, Vno licet careant, poculis tamen indulgent, & genio. Medo ipsis, & ceruicia potus est, frequentissimus vini adusti, cepe, & alij vsus, in domibus suis, perpetuo fumo oppletis (non enim vlla fumibula habent) videndi ipsis aciem adimit, vt non alibi plures, quã in hac vrbe, cæci sint homines. Nullus in ædibus ipsorum ornatus, nec pretiosa videtur supellex. Videas parentes cum liberis, iumentis, ac bestiis ad focum eodem in hypocausto fœtido agere, vbi & hospitibus coniunx puerpera, duro incumbat scæno, & tertio, aut quarto puerperij die, grauissimos & domi & foris sustineat labores. Nullus in tota hac vrbe lectorum vsus. Imò, molliter cubare virio datur. Multum est, si ditiores vtantur scamno vrsina tantum pelle contexto. Nec melior, aut ciuilitate nobilitate præstantiū conditio est, nisi, quod præstantiore vestitu, multoq; argento & auro, quo onusti, depictiq; incedunt, nobilitatē suam ostendent. Ciues, vxores suas splendidius vestiri gaudent: villissimus rusticorum omnium, eiusdemq; coloris ac formæ est habitus. Nulla in ampla hac vrbe sunt Xenodochia nulla paupertate afflictis assignata loca, vbi misericordiæ refoueat operibus Medone, vino adusto, aut crassa ceruicia temulenti, ac madidi, rixantur ac litigant, mutuis sese vulneribus cōficiunt, & immaniter verberant, si occidant extraneum, capitale non est, sed decē & sex daleris vitam tunc redimunt; Secus, si Lithuanum interimant. tum namque, si homicidam fuga elabi contingat, propinqui, & cognati occisi cadauer aromatibus condiunt, vt inhumatum conseruari queat, quò, si homicidam elapsum capi contingat, exanimus ipsi corpus exhibeant, alioqui, mortis supplicium ab ipso sumi non posset. Si autem quempiam occisum, ante captum homicidam, sepeliri contingat capitale non est, nec pecuniaria etiam multa puniuntur id factum, sed patrator facinoris captus, virgis ceditur. In suburbijs, Tartari, vt plurimum habitant, cultores agrorum, aurigæ, & baiuli, quorum opera hyeme mercatores vtuntur, vt capentis suis, vicina in loca auentantur. neque enim alio, quàm hyemali tempore, ad hanc urbem accessus, vel recessus patet, eò, quod vniuersa Lithuania paludibus impedita sit, ac syluis horrida, hyeme autem, paludibus & stagnis alta glacie concretis, niueq; superinfusa, peruia sunt, nō trita, & vsitata, sed, quæ syderum vsus suppeditauerit, itinera. Iumenta autē, quorum opera vtuntur, eadem sunt, quæ aurigæ feritate robusta. Illi pane vtuntur tetro, allio, & victu admodum vili, & scamnum aut saxum aliquod, puluili loco, deligunt. Hæc, stramentorū vsus ignorant, defatigata, vestitum, & niue contextum abiguntur in nemus, vbi vngula, ad abditum niue pabulum, viam sibi, & aditum parant. Tartari autem aurigæ, sedulam mercatoribus, quibuscunq; etiam exteris, fidem præbent. Nisi etenim scriptum fidei, diligentia, & probitatis testimonium, ab his, quos abduxerunt, ad dominos suos, quorum serui sunt, referant, præsentissimum ipsos manet spendium. Religionem in hac vrbe miram profitentur. Missam in templis, magna deuotione audiunt: vbi Sacerdotem, ante velum extensum sacris operantem obseruant, quod quidem velum, vbi quandoq; reuoluitur, dictu mirum, quanta deuotione, non pectora tantum, sed & ora contundant. Quibus nocte præcedenti, matrimonij vel cōcubitus illiciti, vsus fuit, illi, religione commoti, eo die non ingrediuntur ecclesiā, sed foris subsistentes in porticu, per factum in muro foramen, sacrificantem conspiciunt. Atq; tanto quidem rigore eam consuetudinem obseruant, vt hac religione, adolescentuli lasciuientes, & constupratæ cognoscantur iuuenulæ. Frequentes habent certis temporibus stationes, & peripherias sanctorum, quibus SS. Pauli & Nicolai, quem vnice venerantur & colunt, imagines circūferunt; populus verò, in eiusmodi Processionibus frequens, crepidas, aut par calceorum in capitibus gestant, quo summam sese nobilib. seruitutem debere, profitentur. Viliores habent calceos plebei, ditiores verò, auro, & serico ornatos. Cū morte, à seruitute hac dura, qua ipsi tamē se miseros nesciunt, liberantur; benè vestiti, & nummis, tanquam viatico, instructi, sepulturæ mandantur, cum literis abs cognatis, & his, quib. in vita chari fuerunt, ad D. Petrum conscriptis, quib. ipsi tanquam Ianitori cœli, commendantur, vt facilis ad cœlestia gaudia cognatis suis defunctis pateat aditus. Has, & plerasq; alias superstitiones; etiamnum Christiana religione imbuti, obseruant, vt mirum non sit, priscis ipsos temporibus, serpentes, solem, malos & ignem, pro dijs pœnatibus, coluisse, & adorasse.